

MARKUS

14:32-72

Jezus bidt in Gethsémané, wordt gearresteerd en verhoord, terwijl Petrus Hem verloochent.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/markus/14-32-72

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Van de bovenzaal naar Gethsémané	2 min	4
2	Jezus bidt in Gethsémané	3 min	1
3	De slapende discipelen	3 min	7
4	De beker van zonde en verlatenheid	4 min	8
5	Judas komt met een gewapende menigte	3 min	10
6	De kus van Judas en het zwaard van Petrus	3 min	11
7	De discipelen en de jongeman vluchten	2 min	13
8	Was de vluchtende jongeman Markus?	4 min	14
9	Het onwettige nachtelijke proces	2 min	16
10	Valse getuigen tegen Jezus	3 min	17
11	Jezus belijdt dat Hij de Christus is	4 min	19
12	Veroordeling en mishandeling van Jezus	3 min	22
13	Geschonden rechtsregels en godslastering	2 min	23
14	Petrus verloochent Jezus driemaal	3 min	25

15	De twee waarschuwingen van de haan	2 min	27
16	Voorkennis en de vrije wil van Petrus	3 min	28
17	Het argument van de openheidstheologie	3 min	29
18	Jezus kende Petrus' toekomstige keuzes	4 min	31
19	Gods voorkennis blijft een mysterie	2 min	32
	Om verder te lezen		33

1

Van de bovenzaal naar Gethsémané

We pakken het verhaal van Goede Vrijdag weer op. Eigenlijk is dit donderdagavond, maar het is na zonsondergang, dus volgens de Joodse tijdrekening is het al vrijdag. In Markus 14, vers 32, zijn we nu zover gekomen dat Markus een korte beschrijving heeft gegeven van het laatste avondmaal en van enkele dingen die Jezus bij die gelegenheid zei. In het Evangelie van Johannes wordt hetzelfde veel uitvoeriger behandeld, of in elk geval een aantal van die dingen.

Het is interessant dat het Evangelie van Johannes niet vermeldt dat het laatste avondmaal werd ingesteld. Mattheüs, Markus en Lukas vermelden het gedeelte:

En terwijl zij aten, nam Jezus brood en toen Hij het gezegend had, brak Hij het en gaf het hun en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam.

MARKUS 14:22

Johannes vermeldt dat gedeelte niet. Johannes neemt aan dat de lezers daarvan op de hoogte zijn. Daarom vertelt hij over wat er na de maaltijd gebeurde, toen Hij de voeten van de discipelen waste, en over het gesprek dat zij daarna voerden. Het is de langste van de opgetekende redevoeringen van Jezus. Hij sprak die tot de discipelen in de bovenzaal. Maar Markus laat die volledig weg, behalve dat hij vermeldt dat Jezus ten eerste voorspelde dat een van de discipelen Hem zou verraden, en ten tweede dat Petrus Hem zou verloochenen. Ze zouden Hem zelfs allemaal verlaten. Dat werd voorspeld en dat maakt deel uit van de inhoud van de rede in de bovenzaal.

Maar de rest van wat Johannes vermeldt, waar Jezus hun vertelde dat Hij weggaat maar weer zal komen, dat de Heilige Geest hun gegeven zal worden en dat zij in Jezus' Naam zullen kunnen bidden, enzovoort—deze dingen die Jezus in de rede in de

bovenzaal onderwees, zijn niet te vinden in Markus, Mattheüs of Lukas. We krijgen hier dus een heel korte beschrijving van die avond.

2

Jezus bidt in Gethsémané

Nu hebben ze de bovenzaal verlaten en zijn ze naar een plaats gegaan waar Jezus blijkbaar op bepaalde avonden naartoe placht te gaan om alleen te bidden. In vers 32 staat:

En zij kwamen op een plaats waarvan de naam Gethsémané was, en Hij zei tegen Zijn discipelen: Ga hier zitten totdat Ik gebeden zal hebben. En Hij nam Petrus, Jakobus en Johannes met Zich mee en begon ontgaan en zeer angstig te worden; en Hij zei tegen hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot de dood toe; blijf hier en waak.

MARKUS 14:32-34

Dat betekent: blijf wakker.

En toen Hij iets verder gegaan was, wierp Hij Zich ter aarde en bad dat, als het mogelijk was, dat uur aan Hem voorbij zou gaan.

MARKUS 14:35

Hij nam al Zijn discipelen mee naar de tuin, maar liet er blijkbaar acht achter. Judas had zich al van hen afgescheiden. Hij liet die acht blijkbaar ergens net binnen de toegang tot de tuin achter. Daarna nam Hij de andere drie, de kleine kring van Petrus, Jakobus en Johannes, verder mee de tuin in en droeg hun op wakker te blijven en met Hem te bidden. Vervolgens ging Hij zelf nog iets verder. Hij bad en zei:

En Hij zei: Abba, Vader, alle dingen zijn mogelijk voor U; neem deze drinkbeker van Mij weg, maar niet wat Ik wil, maar wat U wilt.

MARKUS 14:36

Daarna kwam Hij terug, trof de discipelen slapend aan en zei tegen Petrus:

En Hij kwam en trof hen slapend aan en Hij zei tegen Petrus: Simon, slaapt u? Was u niet in staat één uur te waken? Waak allen en bid, opdat u niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.

MARKUS 14:37-38

Hij ging opnieuw weg en bad met dezelfde woorden. Toen Hij terugkwam, trof Hij hen opnieuw slapend aan, want hun ogen waren zwaar geworden en ze wisten niet wat ze Hem moesten antwoorden.

Toen kwam Hij voor de derde keer en zei tegen hen:

En Hij kwam voor de derde keer en zei tegen hen: Slaap nu maar verder en rust; het is genoeg, het uur is gekomen; zie, de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen van de zondaars. Sta op, laten wij gaan; zie, hij die Mij verraadt, is dichtbij.

MARKUS 14:41-42

Blijkbaar waren Judas en degenen die hem vergezelden nu te zien. Dus tussen het moment waarop Jezus de tuin binnenging en het moment waarop Judas kwam met degenen die Hem arresteerden, bad Jezus blijkbaar drie afzonderlijke keren. Iedere keer vielen de discipelen—Petrus, Jakobus en Johannes—naar het schijnt allemaal in slaap, hoewel hun was opgedragen wakker te blijven.

3

De slapende discipelen

Dit is echt moeilijk te verklaren. Hij vroeg hun maar één uur wakker te blijven. Ik weet dat het soms moeilijk is om een uur wakker te blijven, maar alle drie? Misschien was het al bijzonder laat in de nacht. Het is trouwens gemakkelijker om tijdens het bidden in slaap te vallen. Om te beginnen heb je je ogen dan al dicht. Maar ik denk ook dat de duivel er bijzonder graag tussen komt wanneer mensen bidden. Hij laat slaap soms heel onweerstaanbaar lijken op momenten waarop je anders misschien iets zou doen wat werkelijk iets voor God tot stand brengt, zoals bidden.

Hoe dan ook, Jezus zei tegen hen dat ze moesten bidden, zodat ze niet in verzoeking zouden komen. Hij vroeg hun niet voor Hem te bidden. Zijn gebeden waren voor Hemzelf, hoewel Hij volgens het Evangelie van Johannes hiervoor een heel hoofdstuk lang, Johannes 17, voor Zijn discipelen had gebeden. Blijkbaar bad Hij onderweg naar de tuin voor hen—dat lange gebed in Johannes 17.

Maar nu bidt Hij dit korte gebed voor Zichzelf. Het kan langer zijn geweest. Misschien heeft Hij drie uur gebeden. Misschien verliet Hij de discipelen en zei Hij:

‘Blijf een uur met me waken.’ Vervolgens ging Hij weg en bad Hij een uur lang. Daarna kwam Hij terug en ontdekte Hij dat ze niet wakker waren gebleven. Toen ging Hij opnieuw weg en deed Hij hetzelfde, nadat Hij had gezegd:

Kun je niet een uur wakker blijven?

We weten niet hoelang dit alles duurde.

Iemand zou kunnen vragen: „Hoe wisten de discipelen wat Jezus bad? Zijn gebeden staan hier werkelijk opgetekend. Hoe wisten ze wat Hij bad?” Mijn indruk is dat ze Hem deze woorden hoorden bidden voordat ze in slaap vielen, en niet veel meer. Ze vielen vrij snel in slaap. Dit is het gedeelte dat ze hoorden. Hoeveel Hij daarnaast misschien nog gebeden heeft, kunnen we onmogelijk weten, aangezien er niemand bij was om het vast te leggen. Natuurlijk kan Jezus, zelfs als ze Hem dit niet hebben horen bidden, dit verhaal en Zijn gebeden enzovoort later aan hen hebben verteld, na Zijn opstanding, toen Hij veertig dagen met hen doorbracht. Misschien heeft Hij het verhaal verteld, maar het lijkt waarschijnlijker dat ze Hem deze specifieke zinnen daadwerkelijk hebben horen bidden. Het zou maar ongeveer vijf seconden of minder kosten om juist die zinnen te bidden. Als ze kort daarna in slaap vielen, konden ze ons niet vertellen wat Hij daarna nog bad.

4

De beker van zonde en verlatenheid

Maar de kern van Zijn gebed was dat Hij, als het mogelijk was, de beker liever niet zou drinken. Hij zou het uur van lijden liever niet onder ogen zien. De beker die Hij zou gaan drinken, moet ongetwijfeld worden opgevat als de beker van de zonden van de wereld. De straf die vanwege de zonden van de wereld moest worden gedragen, zou op Zijn schouders terechtkomen.

Er zijn mannen geweest die gekruisigd en gemarteld zijn en op allerlei onaangename manieren hun leven hebben verloren, maar die tamelijk kalm bleven en hun zelfbeheersing wisten te bewaren. Van Jezus daarentegen wordt ons in een van de evangeliën verteld dat Hij in grote doodsangst en grote benauwdheid werkelijk als het ware bloeddruppels zweette. Dat kan de indruk wekken dat Hij Zelf niet werkelijk in staat was de dood met zelfverzekerdheid en moed onder ogen te zien. Hij had tenslotte eerder tegen Zijn discipelen gezegd:

Wie zijn leven vindt, zal het verliezen; en wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het vinden.

MATTHEÛS 10:39

En nu verliest Hij Zijn leven. Begint Hij nu een beetje terug te deinzen? Zo zou het kunnen lijken, terwijl er in werkelijkheid mensen zijn geweest — Petrus zelf bijvoorbeeld — die, toen hij voor zijn kruisiging stond, eiste dat hij in plaats daarvan ondersteboven gekruisigd zou worden. Zoveel vastberadenheid had hij.

Toen Jakobus, de eerste apostel die de marteldood stierf, werd gedood, werd zijn hoofd afgehakt. Het verhaal gaat dat hij, toen hij het blok naderde waarop zijn hoofd zou worden afgehakt, de executie prees. Met andere woorden, Jezus leek hierover veel meer innerlijke onrust te hebben dan zelfs Zijn discipelen later hadden.

Maar de reden is volgens mij deze: Jezus stond niet simpelweg voor de dood. Voor de Romeinen was het gewoon weer een routinekruisiging. Ze kruisigden duizenden mensen. Maar voor Jezus betekende het dat Hij de zonden van de wereld en de straf voor die zonden droeg. De meeste christenen zouden zeggen dat dit er zelfs toe leidde dat God Hem de rug toekeerde. En dat was wat Jezus aan deze straf het meest vreesde: Hij zou de verlating door God onder ogen zien zoals geen mens die ooit eerder onder ogen had hoeven zien, omdat Hij juist die straf op Zich nam. In wezen zouden alle straffen van de hel Hem in een paar ogenblikken of een paar uur treffen.

Er kwam meer bij kijken dan alleen de lichamelijke pijn en het verlies van Zijn leven. Hij verwachtte dat. Hij wist dat het zou komen. Hij had het voorzegd. Dus nu staat Hij er gewoon oog in oog mee. Misschien beginnen die zonden op dit moment zelfs al op Hem gelegd te worden; we weten het niet. Maar het is zwaar voor Hem, en Hij wil dat Zijn discipelen specifiek voor zichzelf bidden, dat ze niet in verzoeking komen. Hij wist dat dit zwaar voor Hem zou zijn, maar het was ook werkelijk zwaar voor hen. En Hij wilde dat ze erdoorheen zouden komen met hun geloof intact.

Toen Hij hen de derde keer slapend aantrof, liet Hij hen slapen en zei:

Ga je gang, het is goed.

Toen zei Hij:

Sta op, laten wij gaan; zie, hij die Mij verraadt, is dichtbij.

MARKUS 14:42

5

Judas komt met een gewapende menigte

En vers 43 zegt:

En meteen, terwijl Hij nog sprak, kwam Judas eraan, die een van de twaalf was, en met hem een grote menigte met zwaarden en stokken, gestuurd door de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten. En hij die Hem verraadde, had met hen een teken afgesproken en gezegd: Die ik kussen zal, Die is het; grijp Hem, en leid Hem zorgvuldig bewaakt weg.

MARKUS 14:43-44

Let erop dat er staat dat er een grote menigte met zwaarden en knuppels was. Naar alle waarschijnlijkheid behoorde niemand van hen tot dezelfde menigten die Jezus bij eerdere gelegenheden gunstig gezind waren geweest: de menigten die Hij te eten gaf, de menigten die Zijn onderwijs volgden, de gewone mensen die Hem graag ontvingen, enzovoort. Een menigte kon uit enkele tientallen of enkele honderden mensen bestaan. Maar de mensen die deze menigte met knuppels en zwaarden vormden, waren mensen die door de overpriesters gestuurd waren. Het waren mensen die óf hun dienaren waren, óf hun op zijn minst gunstig gezind waren. Waarschijnlijk vormden zij dezelfde menigte die op de binnenplaats van het gerechtsgebouw van Pilatus om de kruisiging van Jezus riep.

Dit was niet zomaar een doorsnee van de Joodse bevolking, want de Joodse bevolking als geheel stond op dit moment niet vijandig genoeg tegenover Jezus om eropuit te trekken en Hem te arresteren. Ze waren Hem min of meer gunstig gezind. Judas had hun dus een teken gegeven:

Voor alle duidelijkheid, zodat jullie niet de verkeerde persoon arresteren: ik loop recht op de man af en geef Hem een kus op Zijn wang, wat in die tijd een normale begroeting was die mensen elkaar gaven.

Maar Judas wist dat de andere discipelen aanwezig zouden zijn. Het is interessant dat hij niet alleen bereid was Jezus te verraden, maar ook zijn eigen vrienden in gevaar bracht. Want hij bracht een menigte gewapende mensen mee, terwijl hij wist dat de discipelen aanwezig zouden zijn. Judas wist waarschijnlijk dat Petrus dit niet zomaar over zijn kant zou laten gaan. Hij kende de impulsiviteit van Petrus en wist dat Petrus ook een zwaard had. Judas bracht zijn eigen vriend Petrus beslist in een positie waarin hij misschien verwickeld zou raken in een gewapend conflict met een grote overmacht van gewapende mensen. Maar misschien koesterde Judas wrok tegen Petrus, Jakobus en Johannes. Bedenk dat zij de drie waren die meer voorrechten kregen. Misschien koesterde Judas wrok tegen hen en kon het hem niet schelen wat er met hen gebeurde. Hoe dan ook, hij wilde niet dat Petrus in plaats van Jezus werd gearresteerd. Omdat niet iedereen in de menigte daar Jezus kende, zou Judas Hem voor hen ondubbelzinnig aanwijzen.

6

De kus van Judas en het zwaard van Petrus

Zodra hij gekomen was, liep hij meteen op Hem af en zei tegen Hem:

Rabbi, rabbi!

en kuste Hem. Toen grepen ze Jezus vast en namen Hem mee. Een van degenen die erbij stonden, trok zijn zwaard, sloeg de dienaar van de hogepriester en hakte zijn oor af.

We weten dat dit Petrus was, omdat het Evangelie van Johannes ons dat vertelt. Maar waarom vermeldt dit Evangelie, dat zelfs van Petrus afkomstig is — Markus geldt als het Evangelie van Petrus — niet dat Petrus degene was? Je zou kunnen denken dat Petrus zichzelf de schaamte probeerde te besparen, maar dat is niet zo. Andere beschamende dingen die Petrus zei en deed, staan in het Evangelie van Markus opgetekend. Het Evangelie van Markus heeft zelfs de neiging de beschamende dingen over Petrus wel op te nemen en de positieve dingen die Jezus over Petrus zei, en die

andere Evangelien wel vermelden, buiten het verslag te laten. Als er al iets van te zeggen valt, dan is het dat Petrus bij het vertellen van het verhaal de dingen die hemzelf vleien niet opneemt, en de dingen waardoor hij er als een dwaas uitziet wel.

Maar bij deze gelegenheid wordt zijn identiteit verhuld. Waarom? Er bestaat op zijn minst een mogelijkheid dat Petrus toen nog leefde. En als schriftelijk vastgelegd was dat hij zich met geweld tegen zijn arrestatie door een officiële arrestatie-eenheid had verzet, had men hem zelfs op dat late tijdstip nog kunnen aanklagen. Het zou een schriftelijk bewijs van zijn schuld zijn geweest. Johannes schreef daarentegen naar alle waarschijnlijkheid nadat Petrus gestorven was en kon vertellen wie het oor van de dienaar van de hogepriester had afgeslagen. Hoe dan ook, het is interessant dat Petrus niet bij naam wordt genoemd als degene die dit deed.

Hij trok een zwaard en sloeg het oor van de dienaar van de hogepriester af. Johannes kende die man en noemde hem Malchus. Malchus was de dienaar van de hogepriester. Er zijn twee mogelijke redenen waarom Johannes hem kende. De ene is dat het Evangelie van Johannes ons vertelt dat Johannes bekend was met de familie van de hogepriester. Het is mogelijk dat sommige familieleden van Johannes Levieten waren en dat hij in zijn vroegere leven de familie van de hogepriester had gekend. Het is heel goed mogelijk dat hij de dienaar van de hogepriester, Malchus, bij naam kende.

Wat mij waarschijnlijker lijkt, is dat Malchus een gelovige werd en deel ging uitmaken van de gemeente. Tegen de tijd dat dit verslag werd gegeven, kenden Johannes en de andere discipelen hem bij naam. En waarom zou hij geen christen zijn geworden? Jezus genas zijn oor. De genezing van het oor wordt hier niet genoemd, maar volgens mij staat die in Lukas, als ik me niet vergis. Een van de Evangelien, volgens mij Lukas, vermeldt dat Jezus het oor van de man genas.

7

De discipelen en de jongeman vluchten

Vers 48:

En Jezus antwoordde en zei tegen hen: Bent u er met zwaarden en stokken opuit gegaan, als tegen een misdadiger, om Mij gevangen te nemen? Dagelijks was Ik bij u in de tempel onderwijs aan het geven en u hebt Mij niet gegrepen, maar dit gebeurt opdat de Schriften vervuld worden. En Zijn discipelen verlieten Hem en vluchtten allen.

MARKUS 14:48-50

precies zoals Jezus had gezegd dat ze zouden doen.

En een zekere jongeman, die een linnen kleed om het naakte lichaam geslagen had, volgde Hem, en de jongemannen grepen hem, maar hij liet het linnen kleed achter en vluchtte naakt van hen weg.

MARKUS 14:51-52

Dat is alles wat we over die jonge man horen.

We hebben dit besproken in onze inleiding op het boek Markus, en misschien herinner je het je niet. Alleen het Evangelie van Markus vermeldt deze jonge man. En het is een vreemde omstandigheid dat hij midden in de nacht in de hof terechtkwam, slechts gekleed in een laken. Zo gingen mensen gewoonlijk niet in het openbaar wandelen. Mensen gingen 's nachts zelfs meestal helemaal niet naar buiten. Maar als ze dat wel deden, sloegen ze waarschijnlijk niet gewoon een laken om zich heen terwijl ze daaronder naakt waren. Waarschijnlijk droegen ze wat kleren.

Hier hebben we een man die, om redenen die niet worden uitgelegd, toevallig bij de discipelen aanwezig is. Hij is niet een van de discipelen. Hoe kwam hij eigenlijk tussen hen terecht? Jezus had Zijn rede in de bovenzaal gehouden en Zijn maaltijd met de twaalf discipelen gebruikt, waarna zij naar Gethsémané gingen. Vermoedelijk wisten de meeste mensen niet dat Jezus daarheen ging. Ze kenden die plek niet. Hoe kwam deze andere persoon, die niet een van de twaalf was, daar midden in de nacht terecht? Waarschijnlijk was hij niet gewoon een tuinman die daar werkte. Midden in de nacht ga je niet in de hof tuinieren. Misschien was hij een beheerder? Of was het Markus zelf?

De meeste Bijbelgeleerden nemen aan dat het waarschijnlijk Markus zelf was. Door dit vast te leggen gaf hij, nogal vaag en zonder veel bijzonderheden, aan dat ook hij Jezus had verlaten toen alle anderen dat deden. Het is zijn belijdenis dat ook hij in het uur van de crisis bezweek.

8

Was de vluchtende jongeman Markus?

Waarom zou het Markus zijn? Je kunt gemakkelijk een scenario opstellen dat heel aannemelijk is — sterker nog, aannemelijker dan enig ander scenario dat ik kan bedenken — en waarin die man Markus is. We weten niet in wiens huis de bovenzaal was waar Jezus het laatste avondmaal hield. Maar we weten wel dat er in Jeruzalem een huis was dat kort daarna, in het boek Handelingen, een vaste gebedsplaats voor de gemeente werd. Het was zelfs een bovenzaal, waar ze waren toen de Heilige Geest over hen kwam. Een huis dat in Handelingen hoofdstuk 12 het huis van de moeder van Markus wordt genoemd, was een ontmoetingsplaats waar de vroege gemeente in Jeruzalem gebedsbijeenkomsten hield. De passages verbinden deze zaken niet met zekerheid aan elkaar. Toch is het goed mogelijk dat de bovenzaal in het huis van de moeder van Markus — waar volgens Handelingen 12 een gebedsbijeenkomst werd gehouden — dezelfde zaal was als die waarin de discipelen zich volgens Handelingen 1 en 2 op de dag van Pinksteren bevonden. Dat zou heel goed dezelfde bovenzaal kunnen zijn waar Hij de Paschamaaltijd hield: het huis van de moeder van Markus.

Denk eraan, toen Hij de bovenzaal voor de discipelen beschreef, zei Hij:

en waar hij ook naar binnen gaat, zeg daar tegen de heer des huizes: De Meester zegt: Waar is de eetzaal waar Ik het Pascha met Mijn discipelen eten zal? En hij zal u een grote bovenzaal wijzen, volledig ingericht en klaar; maak het daar voor ons gereed.

MARKUS 14:14-15

Er staat dat het een grote zaal was. Ze moesten op de dag van Pinksteren een plek met een grote zaal hebben, want daar wachtten 120 mensen. De identificatie staat niet vast, maar het is niet onredelijk om te denken dat het laatste avondmaal misschien in het huis van de moeder van Markus werd gehouden.

Markus zou niet bij de maaltijd zijn geweest, want hij was niet een van de twaalf. Hij was gewoon een gezinslid. Er is een goede kans dat de maaltijd en het gesprek boven tot laat doorgingen en dat Markus naar bed was gegaan. Hij lag al in bed, had zich uitgekled en lag onder de lakens. Hij wist natuurlijk dat er mensen waren die Jezus wilden grijpen en arresteren, want zijn familie was bevriend met Jezus en waarschijnlijk spraken ze daar voortdurend over. In feite verbleef Hij daar nogal in het geheim, want als Zijn aanwezigheid bekend werd, kon dat Hem en het gezin in de problemen brengen.

Het kan zijn dat Markus nog wakker was toen Jezus en de discipelen de bovenzaal verlieten en op weg gingen naar Gethsémané. Misschien kreeg zijn nieuwsgierigheid de overhand en wilde hij hen niet uit het oog verliezen. Daarom nam hij niet de tijd om zich aan te kleden. Hij pakte gewoon het laken waarin hij sliep, sloeg het om zich heen en volgde hen op een afstand, totdat hij merkte dat ze naar Gethsémané waren gegaan. Zo bevond hij zich in de tuin toen de arrestatie plaatsvond. Maar hij was niet gekleed voor een sociale gelegenheid; hij was naakt en had alleen een laken om zich heen. Toen ze hem probeerden vast te grijpen, kregen ze niet hem, maar het laken te pakken. Hij vluchtte zonder kleren aan en is waarschijnlijk weer naar huis gegaan.

Dat zou een scenario zijn dat klopt. Het verbindt de bovenzaal met het huis van Markus. Markus zou dus iemand zijn die weliswaar niet in de bovenzaal was, maar zich waarschijnlijk wel in het huis bevond toen Jezus en Zijn discipelen vertrokken. Dat hij een laken om zich heen had, zou erop wijzen dat hij waarschijnlijk al naar bed was gegaan, maar daarna van gedachten veranderde en hen wilde volgen. Dit lijkt mij een scenario dat met alle gegevens overeenkomt, en ik ken geen enkel ander scenario dat zelfs maar met een deel ervan overeenkomt. Daarom denk ik dat dit waarschijnlijk werkelijk zo is gebeurd.

9

Het onwettige nachtelijke proces

Vers 53:

En ze leidden Jezus weg naar de hogepriester; en bij hem kwamen al de overpriesters, de oudsten en de schriftgeleerden bijeen.

MARKUS 14:53

Ze verwachtten Jezus. De overpriesters waren bijeengekomen met de andere leden van hun groep. Dit waren vertegenwoordigers van het Sanhedrin, het hoogste gerechtshof van Israël. Gewoonlijk vergaderden ze niet 's nachts. De door de rabbijnen aanvaarde regels voor de werkwijze van het Sanhedrin verboden hun zelfs om 's nachts bijeen te komen. Een nachtelijke zitting van het gerechtshof was verboden, waarschijnlijk omdat zo'n nachtelijke zitting vermoedelijk een schijnproces zou zijn. Iedere rechtvaardige zaak die voor het gerechtshof wordt gebracht, kan overdag worden behandeld, wanneer iedereen beschikbaar kan zijn om te horen en te zien wat er gebeurt. Een nachtelijke bijeenkomst van het gerechtshof betekent meestal dat men onder dekking van de duisternis haastig tot een vonnis probeert te komen, wanneer er geen andere mensen in de buurt zijn die ervan kunnen weten.

Er bestond dus werkelijk een regel dat het Sanhedrin nooit 's nachts mocht vergaderen, maar zij overtraden de regels. Bij deze specifieke gebeurtenis, waarbij ze Jezus schuldig verklaarden, overtraden ze veel regels. We treffen er de hogepriester, de overpriesters en de schriftgeleerden aan. Niet allemaal, want in het Sanhedrin zaten enkele mensen die met Jezus sympathiseerden, en ik weet niet of zij waren uitgenodigd. Misschien wel. We weten dat Nicodemus en Jozef van Arimathea leden van het Sanhedrin waren en op dat moment met Jezus sympathiseerden. Misschien waren er nog anderen. Het is moeilijk te weten of de hogepriester alleen een quorum had uitgenodigd, genoeg voor een rechtsgeldige bijeenkomst van het gerechtshof, dat bestond uit sympathisanten die hij zelf zorgvuldig had uitgekozen. Of misschien waren er ook enkele sympathisanten van Jezus aanwezig en kon dat eenvoudigweg niet worden vermeden. Maar de hogepriester rekende er hoe dan ook op dat de raad zijn kant zou kiezen.

10

Valse getuigen tegen Jezus

Er staat dat de overpriesters en heel de raad naar getuigenverklaringen zochten. We hebben één ding overgeslagen. Vers 54:

En Petrus volgde Hem op een afstand, tot binnen het paleis van de hogepriester, en hij zat er samen met de dienaars en warmde zich bij het vuur.

MARKUS 14:54

En de overpriesters en heel de Raad zochten een getuigenverklaring tegen Jezus om Hem te kunnen doden, maar vonden die niet.

MARKUS 14:55

Dat wil zeggen: ze zochten getuigen die konden zeggen dat ze Jezus iets hadden horen zeggen of Hem iets hadden zien doen waarop de doodstraf stond. Ik weet niet zeker wat ze hoopten te vinden. Ze wisten dat Hij geen mensen ontvoerde, geen overspel pleegde en niemand doodde. Wat hoopten ze dan te vinden? Het lag voor de hand dat ze vooral godslastering verwachtten. Tijdens Jezus' bediening waren er zelfs verscheidene keren mensen geweest die stenen hadden opgepakt om Hem te stenigen, maar die de terechtstelling niet hadden uitgevoerd. Dat kwam doordat Hij dingen zei die zij als godslasterlijk beschouwden. Het enige halsmisdrijf waaraan een rechtvaardig mens als Jezus in hun ogen ooit schuldig bevonden zou kunnen worden, was godslastering. Ze zochten dus getuigen die Hem dingen hadden horen zeggen die duidelijk godslasterlijk waren. Maar ze konden geen getuigen vinden die konden zeggen dat Hij godslasterlijke dingen had gezegd.

Want velen legden een vals getuigenis tegen Hem af, maar de getuigenissen waren niet eensluidend.

MARKUS 14:56

Blijkbaar betekent dit dat de getuigen, net als in een hedendaagse rechtbank, elkaars getuigenis niet mochten horen. Ze moesten afzonderlijk binnenkomen en zeggen wat ze wisten, of wat ze beweerden te weten. Zo konden ze niet samenspannen en ervoor zorgen dat ze allemaal hetzelfde zeiden. Er waren verscheidene valse getuigen bereid om binnen te komen, waarschijnlijk vrienden van de overpriesters en dergelijke, die bereid waren over Jezus te liegen. Maar ze konden hen niet allemaal hetzelfde laten zeggen. Ze hadden niet echt van tevoren uitgewerkt wat hun getuigenis zou zijn, en daardoor begon de rechtsgang spaak te lopen.

Toen stonden er enigen op en legden een vals getuigenis tegen Hem af en zeiden: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal deze tempel, die met handen gemaakt is, afbreken en in drie dagen een andere, niet met handen gemaakt, bouwen. En ook zo was hun getuigenis niet eensluidend.

MARKUS 14:57-59

Sommigen zeiden iets van die strekking, maar ze gaven het verschillend weer. Ze hadden Hem niet allemaal goed gehoord. Wat had Hij in werkelijkheid gezegd dat hiermee verband hield? Hij zei tegen hen:

Jezus antwoordde en zei tegen hen: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem laten herrijzen.

JOHANNES 2:19

Hij zei niet dat Hij de tempel zou verwoesten en een andere zou bouwen. Dat was dus een vals getuigenis. Ze zeiden dat Hij dreigde de tempel te verwoesten. Dat dreigde Hij niet. Omdat ze het verzonnen, verzonnen ze het dus niet allemaal op dezelfde manier. De valse getuigen konden het zelfs niet eens worden over wat Hij bij die gelegenheid had gezegd.

Trouwens, ik weet niet zeker of iemand die zegt dat hij de tempel zal verwoesten, maar het nooit doet, beschuldigd zou kunnen worden van iets gezegd te hebben waarop de doodstraf stond. Ze waren eenvoudigweg niet in staat iets te vinden waarover alle getuigenissen overeenstemden.

11

Jezus belijdt dat Hij de Christus is

Omdat de getuigenissen uiteindelijk geen stand hadden gehouden, stond de hogepriester midden in de vergadering op en vroeg Jezus:

En de hogepriester, die in het midden opstond, vroeg Jezus: Antwoordt U niets? Wat getuigen deze mensen tegen U? Maar Hij zweeg en antwoordde niets. Opnieuw stelde de hogepriester Hem een vraag, en zei tegen Hem: Bent U de Christus, de Zoon van de Gezegende?

MARKUS 14:60-61

Maar Hij bleef zwijgen en antwoordde niets. Opnieuw vroeg de hogepriester Hem:

Bent U de Christus, de Zoon van de Gezegende?

Bij Mattheüs krijgen we hierover meer informatie dan bij Markus. Hij zei niet alleen:

Bent U de Christus?

Hij zei:

Maar Jezus zweeg. En de hogepriester antwoordde Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat U ons zegt of U de Christus bent, de Zoon van God.

MATTHEÛS 26:63

Een getuige bezweren betekende dat men hem voor God onder ede stelde. Wanneer iemand onder ede werd gesteld om te getuigen van wat hij wist, was het een misdrijf als hij niet getuigde. Onder gewone omstandigheden kon iemand in de rechtbank zwijgen, maar wanneer hij onder ede werd gesteld, moest hij getuigen. Hoewel Markus het hier niet vermeldt, vermeldt Mattheüs wel dat de priester zei:

Ik bezweer U in de naam van God om mij te zeggen of U de Messias bent, de Christus, de Zoon van de levende God, de Zoon van de Gezegende.

Toen sprak Jezus, omdat Hij in de Naam van Zijn Vader onder ede was gesteld, en Hij eerde Zijn Vader. Jezus zei:

En Jezus zei: Ik ben het. En u zult de Zoon des mensen zien zitten aan de rechter hand van de kracht van God en zien komen met de wolken van de hemel.

MARKUS 14:62

Dit zul je zien.

De overpriesters en het Sanhedrin zullen dit zien. Het is mogelijk dat Hij hier verwijst naar het oordeel dat over Jeruzalem zou komen, en dat het Sanhedrin zou zien dat Jezus op deze manier in het gelijk werd gesteld. Het is mogelijk dat Hij spreekt over

Zijn wederkomst aan het einde van de wereld. In dat geval zouden zij uit de dood moeten worden opgewekt om die te zien, want zij zijn nu dood. Het is zelfs mogelijk dat Hij het minder letterlijk bedoelt en niet naar één concrete gebeurtenis verwijst.

Denk eraan, Jezus zei tegen Nathanaël:

En Hij zei tegen hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u allen: Van nu af zult u de hemel geopend zien en de engelen van God opklimmen en neerdalen op de Zoon des mensen.

JOHANNES 1:51

Veel geleerden geloven — en ik denk dat ze waarschijnlijk gelijk hebben — dat Hij niet bedoelde dat Nathanaël letterlijk zo'n visioen zou krijgen, maar dat Nathanaël Christus zou leren begrijpen en Hem in dat licht zou gaan zien. Het zou zijn alsof hij de hemel geopend zag en zag dat Jezus Degene was Die hemel en aarde met elkaar verbond, op Wie de engelen van God opklommen en neerdaalden. Hij gebruikte een figuurlijke verwijzing naar een waarheid, een werkelijkheid die mettertijd aan Nathanaël geopenbaard zou worden. Maar Hij zei niet noodzakelijkerwijs dat Nathanaël een visioen van de geopende hemel zou zien. Misschien wel. We weten niet of Nathanaël ooit zo'n visioen heeft gehad. Dat kan, maar het is niet noodzakelijk om Jezus' woorden zo uit te leggen. Hij zou tegen Kajafas kunnen zeggen: Kajafas, je zult Mij verheerlijkt zien. Je zult Mij doden, maar je zult zien dat Mijn beweging blijft voortbestaan. Ik zal macht hebben in deze stad, en je zult het zien gebeuren. En het gebeurde ook, na Pinksteren. Of Hij zou kunnen verwijzen naar het jaar 70 na Christus.

12

Veroordeling en mishandeling van Jezus

Maar goed, er staat:

Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en zei: Waar hebben wij nog getuigen voor nodig? U hebt de godslastering gehoord. Wat is uw mening? En zij allen oordeelden over Hem dat Hij schuldig was en de dood verdiende. Toen begonnen sommigen Hem te bespuwen en Zijn gezicht te bedekken en Hem met vuisten te slaan en tegen Hem te zeggen: Profeteer! En de dienaars gaven Hem slagen in het gezicht.

MARKUS 14:63-65

Degenen die dit deden, waren de soldaten aan wie Hij korte tijd was overgeleverd. Dat staat hier in vers 65 niet; er staat alleen dat sommigen Hem zo begonnen te behandelen. In andere evangeliën wordt ons verteld dat het Sanhedrin, nadat het Hem de dood waardig had verklaard, Hem naar buiten stuurde om door soldaten bewaakt te worden. Ondertussen besloot het Sanhedrin hoe het ervoor kon zorgen dat de Romeinen hiermee akkoord gingen.

De Joden mochten niemand doden; de Romeinen verboden dat. De Romeinen heersten over dat gebied. En hoewel het Sanhedrin enige bevoegdheid had om bepaalde strafzaken te berechten, had Rome het Sanhedrin het recht ontzegd om iemand terecht te stellen. De Romeinen moesten dat doen. Toen het Sanhedrin eenmaal had besloten dat Jezus iets had gedaan waarop de doodstraf stond, namelijk godslastering, moesten ze dus bedenken hoe ze de Romeinen ertoe konden krijgen Hem te doden. Want godslastering kon de Romeinen niets schelen. Ze moesten een andere aanklacht bedenken waarmee ze Jezus voor een Romeinse rechtbank konden aanklagen.

Ze wisten dat Hij niets verkeerd had gedaan. Daarom moesten ze een leugen bedenken die ze over Hem konden vertellen, want Hij had nooit iets gedaan wat de Romeinen boos zou maken. We zien dat ze inderdaad over Hem logen toen ze Hem bij Pilatus brachten. Maar ze moesten eerst bedenken welke leugen ze zouden vertellen.

Ze voelden zich in hun gelijk gesteld: 'We moeten Hem doden. Hij is een godslasteraar. Volgens onze wet moet iemand die God lastert sterven. Maar we kunnen Pilatus niet vertellen dat dit aan de hand is, want het zou hem niets kunnen schelen als iemand onze God lastert. We zullen Pilatus dus moeten misleiden om hier de wil van God gedaan te krijgen, namelijk dat deze godslasteraar gedood wordt. En wij kunnen dat niet doen, omdat de Romeinen het ons niet toestaan.'

Terwijl ze onderling beraadslaagden over welke aanklacht ze bij de Romeinen tegen Hem zouden indienen, lieten ze Hem dus buiten de zaal door soldaten bewaken. Zij waren degenen die een doornenkroon op Zijn hoofd zetten. Zij waren degenen die op Hem spuwden en zeiden:

Profeteer dan eens. Zeg ons wie U geslagen heeft.

Ze blinddoekten Hem, trokken Hem een purperen mantel aan om Hem te bespotten en noemden Hem de Koning van de Joden. Wat in vers 65 wordt beschreven, werd dus niet door de leden van het Sanhedrin zelf gedaan, maar door de soldaten die Hem bewaakten terwijl het Sanhedrin verder beraadslaagde.

13

Geschonden rechtsregels en godslastering

Naast wat ik al noemde, heeft het Sanhedrin nog op verscheidene andere manieren het protocol geschonden en zelfs de regels van de rechtbank overtreden. Er waren bepaalde vastgestelde regels voor de rechtsbevoegdheid van de rechtbank, die onder de Joden waren ingevoerd en in de praktijk werden gebracht. Ik heb al genoemd dat het volgens die regels niet wettig was dat het Sanhedrin 's nachts bijeenkwam.

Een andere regel was dat de hogepriester, die als rechter optrad, een man die terechtstond niet mocht kruisverhoren wanneer de getuigenverklaringen geen stand hielden en men geen twee getuigen tegen de beschuldigde kon vinden. Als je geen twee externe getuigen kon vinden die eensluidend tegen hem getuigden, mocht de priester die man niet lastigvallen en onder druk zetten. Toch gebeurde dat wel. Ze konden geen twee getuigen vinden die met elkaar overeenstemden. Daarom greep de hogepriester in en zei: 'Nu bezweer ik Je om tegen Jezelf te getuigen. Bent U de Christus?'

Nog iets wat anders was, is dat Hij alleen getuigde dat Hij de Christus was, de Zoon van God. Maar er bestaat in de Joodse wet geen precedent om mensen godslasteraars te noemen omdat ze zeiden dat ze de Christus waren. Veel Joden beweerden de Messias te zijn. En veel van de Joden, waarschijnlijk ook godsdienstige leiders, dachten niet alleen dat die mensen geen godslastering pleegden, maar stonden waarschijnlijk zelfs welwillend tegenover hen. Er bestaat geen precedent om iemand een godslasteraar te noemen omdat hij beweerde de Messias te zijn. En wat 'de Zoon van de Gezegende' betreft: ook dat is gewoon een benaming die op de Messias van toepassing kon zijn.

Dat godslastering noemen is dus nogal vergezocht, maar zij hadden er geen moeite mee iets ver te zoeken. Ze begonnen wanhopig te worden. Ze konden geen enkele rechtmatige beschuldiging vinden die ze tegen Hem konden inbrengen. Daarom moesten ze echt iets ver zoeken en Hem zover krijgen dat Hij iets zei wat op zichzelf niet eens godslastering was, maar wat zij vervolgens voor hun eigen doeleinden godslastering zouden kunnen noemen.

14

Petrus verloochent Jezus driemaal

Vers 66:

En toen Petrus beneden op de binnenplaats was, kwam een van de dienstmeisjes van de hogepriester. En toen zij Petrus zich zag warmen, keek zij hem aan en zei: Ook u was bij Jezus de Nazarener.

MARKUS 14:66-67

Wanneer zij hem bij Jezus had gezien, weten we niet. Mogelijk maakte zij deel uit van die menigte. Zij was een dienstmeisje van de hogepriester, en ongetwijfeld waren velen uit de menigte die Hem arresteerde dienaren van de hogepriester, zoals Malchus, degene van wie het oor werd afgeslagen. Aan de andere kant is het niet erg waarschijnlijk dat ze vrouwelijke bedienden eropuit zouden sturen om iemand te arresteren. Vrouwelijke bedienden waren gewoonlijk huisbedienden die dingen deden als koken en schoonmaken. Het is niet duidelijk waarom zij in de hof van Gethsémané geweest zou zijn. Misschien had zij Petrus gewoon op een ander moment die week samen met Jezus in de stad gezien. Jezus had die hele week tot op dat moment iedere dag in het openbaar in de tempel in de stad gepreekt. Misschien had zij gelegenheid gehad om Jezus en de discipelen die bij Hem hoorden te zien. Zij dacht dat zij hem herkende als een van hen, en hij ontkende het en zei:

Maar hij ontkende het en zei: Ik ken Hem niet, en ik weet niet wat u zegt. En hij ging naar buiten, naar het voorportaal, en de haan kraaide.

MARKUS 14:68

Hij ging naar buiten, het voorportaal in, en de haan kraaide. Het dienstmeisje zag hem opnieuw en begon tegen de omstanders te zeggen:

Dit is er een van hen.

Hetzelfde dienstmeisje liet zich niet overtuigen door zijn ontkenning. Zij was er vrij zeker van dat hij een van hen was. Maar hij ontkende het opnieuw. Even later zeiden de omstanders weer tegen Petrus:

Maar hij ontkende het opnieuw. En kort daarna zeiden zij die daarbij stonden, opnieuw tegen Petrus: Werkelijk, u bent een van hen, want u bent ook een Galileeër en uw spraak vertoont overeenkomst.

MARKUS 14:70

Blijkbaar hadden Galileeërs een herkenbaar accent, en zijn accent was Galilees. Dat je uit Galilea kwam, betekende natuurlijk niet dat je een volgeling van Jezus was. In de tijd van het Pascha waren er veel Galilese Joden in de stad. Maar het feit dat hij Galilees was en het feit dat zij dachten dat ze hem bij Jezus hadden gezien, leken te bevestigen dat hij degene was voor wie zij hem hielden.

Maar hij begon te vloeken en te zweren:

En hij begon zichzelf te vervloeken en te zweren: Ik ken deze Mens niet over Wie u spreekt.

MARKUS 14:71

Voor de tweede keer kraaide de haan, en Petrus herinnerde zich het woord dat Jezus tegen hem had gezegd:

En Jezus zei tegen hem: Voorwaar, Ik zeg u dat u vandaag, in deze nacht, voordat de haan twee keer gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.

MARKUS 14:30

Toen hij erover nadacht, hilde hij.

15

De twee waarschuwingen van de haan

Iets wat hier interessant aan is, is dat alleen Markus ons vertelt dat Jezus het volgende had voorspeld:

Voordat de haan twee keer kraait, zul je drie keer hebben ontkend dat je Mij kent.

De andere evangeliën vermelden dat Jezus eenvoudigweg zei:

Jezus zei tegen hem: Voorwaar, Ik zeg u dat u in deze nacht, voordat de haan gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.

MATTHEÛS 26:34

Daar is geen tegenstrijdigheid. Markus geeft het alleen nauwkeuriger weer. Jezus voorspelde dat de haan zou kraaien, en wel voor de tweede keer. De eerste keer kraaide de haan nadat Petrus Jezus voor de eerste keer had verloochend. Daarna volgden nog twee verloocheningen, en toen kraaide de haan voor de tweede keer.

Het is alsof Jezus hem twee kansen gaf om het goed te doen. De eerste keer dat hij de gelegenheid kreeg om te zeggen: 'Ja, ik hoor bij Jezus,' ontkende hij het. Hij deed het verkeerde. Toen kraaide de haan voor de eerste keer. Dat was als een signaal voor Petrus. Het had zijn aandacht moeten trekken: 'Jezus heeft iets gezegd over het kraaien van een haan, en Hij heeft ook gezegd dat ik Hem zou verloochenen. Dat is één keer hanengekraai. Het is als het waarschuwingsschot dat over mijn hoofd wordt afgevuurd.' Daarna doet hij het toch nog twee keer. De tweede keer hanengekraai treft hem vol, omdat hij zich herinnert wat Jezus had gezegd. Het is bijna alsof Jezus hem twee keer hanengekraai gaf. De eerste keer kon hem waarschuwen ermee op te houden, zodat hij Hem niet nog twee keer zou verloochenen. Maar Jezus wist wat hij zou doen.

16

Voorkennis en de vrije wil van Petrus

Dat Jezus dit voorspelde en dat het uitkwam, is een van de grote theologische en filosofische problemen rond Gods voorkennis. Verloochende Petrus Christus uit zijn eigen vrije wil, of was hij ertoe gepredestineerd? Als hij ertoe gepredestineerd was, dan predestineerde God hem om te zondigen en liet Hij hem het doen. Jakobus zegt echter dat niemand, wanneer hij verzocht wordt, moet zeggen:

Ik word door God in verleiding gebracht, want:

Laat niemand zeggen, als hij verzocht wordt: Ik word door God verzocht. God immers kan niet verzocht worden met het kwade en Hijzelf verzoekt niemand.

JAKOBUS 1:13

God verzoekt mensen niet en brengt hen er niet toe te zondigen, dus Jezus kon niet Degene zijn Die Petrus dit liet doen. Dit moest Petrus' vrije wil zijn. Als het niet Petrus' vrije wil was, waarom zou hij zich dan überhaupt bekeren? Hij zou niet verantwoordelijk zijn. Petrus wist dat hij zich moest bekeren. Hij huilde omdat hij beseftte dat hij uit vrije wil het verkeerde had gedaan.

Maar Jezus voorspelde dat hij dat zou doen. De vraag is dan: hoe wist Jezus dat? Sommigen zeggen: 'God weet alles, ook de dingen die wij in de toekomst zullen doen.' Ik denk dat Hij die dingen kent. Sommige mensen denken misschien van niet. Sommige christenen denken dat zelfs misschien niet. Zij zeggen: 'God weet alles, maar de dingen die wij in de toekomst zullen doen, zijn geen dingen die gekend kunnen worden. Ze bestaan niet. De dingen die wij in de toekomst zullen doen, zijn nog niet gedaan. En als we een vrije wil hebben, zouden we ze in feite op de ene of op de andere manier kunnen doen. Ze staan niet in steen gebeiteld. God kan alles weten wat er is, want wat er is, is er, en het kan gekend worden, en God kan alles weten. Maar wat er niet is, is er niet. Daarom behoort het niet tot de dingen die iemand, met inbegrip van

God, kan weten, want ze bestaan niet om gekend te worden. Wat een mens met een vrije wil zal doen, wanneer hij het ene of het andere kan doen, moet nog worden beslist. De specifieke keuze die hij maakt, bestaat nog niet.'

Daarom zeggen sommigen dat het niet in strijd is met onze leer van Gods alwetendheid als we zeggen dat God niet met zekerheid kan weten welke beslissingen we in de toekomst zullen nemen. Want zij zeggen:

'Als God wel met zekerheid weet welke beslissingen we in de toekomst zullen nemen, dan moeten we die beslissingen nemen. Het moet precies zo gebeuren als God weet dat het zal gebeuren. Want als het op een andere manier gebeurt, dan wist God het niet, toch? Als God werkelijk weet dat ik morgen X zal doen, dan zal ik morgen X doen. Het zal niet op een andere manier gebeuren. Doordat God het weet, ligt het vast, en ik kan niets anders doen dan dat,' zeggen ze. 'Daarom heb ik geen vrije wil. En als God van alles wat ik zou doen al wist dat ik het zou doen, dan heb ik nergens een vrije wil in.'

17

Het argument van de openheidstheologie

Dit is een filosofisch probleem dat wordt opgeworpen. En veel christenen, onder wie christenen die in de Bijbel geloven, zijn tot de conclusie gekomen dat wanneer we zeggen dat God alles weet, dit niet betekent dat Hij toekomstige beslissingen kent die morele beslissingen uit vrije keuze zijn. Wanneer iemand ontkent dat God die toekomstige beslissingen kent, wordt dat openheidstheologie genoemd. Zij zeggen dat dit niet betekent dat God niet alwetend is. Want de dingen waarvan wij zeggen dat Hij ze niet weet, zijn geen dingen. Hij weet inderdaad alles, maar dingen die nog niet zijn gaan bestaan, zijn geen dingen. Ze kunnen niet gekend worden.

Zij zeggen dat de bewering dat God alles weet en dat wij in Gods alwetendheid geloven, zou betekenen dat Hij dingen moet weten waarvan het absurd is dat Hij ze zou weten, zoals dingen die werkelijk nog niet vaststaan. Hoe zou Hij met zekerheid kunnen weten wat er zal gebeuren als het nog niet vaststaat? Dat is belachelijk, zeggen ze.

Zij zeggen dat dit niet méér in strijd is met de leer van de alwetendheid dan het in strijd is met de leer van de almacht, de leer dat God alles kan doen wat Hij wil. We zouden kunnen zeggen dat Hij er niet voor kan zorgen dat twee plus twee gelijk is aan vijf. Hij kan van een cirkel geen vierkant maken, zeggen ze. Hij kan alles doen, maar Hij kan geen absurde dingen doen. Hij kan geen dingen doen die in strijd zijn met de werkelijkheid. Hij kan dingen doen die overeenstemmen met de werkelijkheid, die overeenstemmen met Hemzelf. Er staat zelfs in de Bijbel:

Als wij ontrouw zijn, blijft Hij getrouw. Hij kan Zichzelf niet verloochenen.

2 TIMOTHEÛS 2:13

Hij kan niet liegen, zegt de Bijbel. Hij kan niet verzocht worden. Er zijn dingen die God niet kan doen, omdat ze niet overeenstemmen met Zijn werkelijkheid.

Hoewel we dus zouden zeggen dat God er niet voor kan zorgen dat twee plus twee gelijk is aan vijf, omdat het niet waar is en God alleen kan doen wat waar is, betekent dat niet dat we niet in almacht geloven. Het betekent alleen dat de leer van de almacht bepaalde door de logica opgelegde beperkingen moet erkennen. Zij zeggen dat voor de leer van de alwetendheid hetzelfde geldt. God weet alles, maar Hij weet niets van dingen die er niet zijn, want je kunt niet iets kennen wat er niet is. God kan niet iets kennen wat er niet is.

Weet God van oranje olifanten die op Mars leven? Ik denk niet dat God daarvan weet. Weet je waarom? Omdat ze daar niet zijn. Ze zijn daar niet om gekend te worden. Weet God welke keuze ik morgen zal maken? Sommigen zeggen van niet, omdat die er niet is. Die bestaat niet. God kan evenmin als iemand anders kennen wat niet bestaat, want het bevindt zich niet binnen de werkelijkheid om gekend te kunnen worden. Dat is wat zij zeggen. Dat is het argument van de openheidstheologie.

18

Jezus kende Petrus' toekomstige keuzes

Maar het probleem dat zij natuurlijk hebben, ontstaat wanneer ze bij een verhaal als dit komen, waarin Jezus zegt:

Maar Hij zei: Ik zeg u, Petrus, de haan zal vandaag beslist niet kraaien, voordat u driemaal geloochend zult hebben dat u Mij kent.

LUKAS 22:34

Nam Hij Petrus zijn vrije wil af? Als Hij dat deed, is Petrus niet verantwoordelijk. Als een mens niet de wil heeft om iets wel of niet te doen, is hij er niet verantwoordelijk voor om het wel of niet te doen. Als je geen enkele keuze hebt, heb je geen enkele macht. We moeten aannemen dat Petrus, net als ieder ander die zondigt, opzettelijk zondigde en verantwoordelijk was voor zijn zonde. En toch wist Jezus dat hij het zou doen. Hij wist niet alleen dat Petrus zou zondigen; Hij kende specifieke bijzonderheden over de zonde van Petrus.

Mensen die in de openheidstheologie geloven, zeggen bij de behandeling van dit verhaal meestal: 'Het is niet zozeer dat God werkelijk weet welke toekomstige beslissingen iemand zal nemen, maar Hij kende Petrus.' Toen Petrus zei:

Maar hij zei nog krachtiger: Al moest ik met U sterven, ik zal U beslist niet verloochenen! En evenzo spraken zij ook allen.

MARKUS 14:31

kende Jezus de zwakheden van Petrus. Jezus wist dat Petrus een zelfvertrouwen had dat alle realiteitszin te boven ging. Daarom wist Hij dat Petrus op dit punt in zijn leven onder deze beproeving niet werkelijk stand zou kunnen houden.

Is dat niet hetzelfde als weten dat Petrus iets wel of niet zou doen? Als Jezus Petrus goed genoeg kende om te weten wat Petrus wel of niet zou doen, en dit vijf of zes uur voordat het gebeurde onfeilbaar kon voorspellen, zou Jezus Petrus dan misschien goed

genoeg kunnen kennen om te weten wat Petrus twaalf uur later zou doen? Vierentwintig uur later, zesendertig uur later, drie weken later?

Met andere woorden, God ziet volmaakt in welke richting wij ons bewegen. Hij kent de invloeden in ons leven en weet wat we in eerdere, vergelijkbare situaties hebben gedaan. Als Hij op grond van die ontwikkelingslijn onfeilbaar kan voorspellen wat we over vijf of zes uur zullen doen, waar ligt dan de grens van hoe ver Hij vooruit kan kijken? Als Jezus wist dat Petrus Hem binnen een tijdsbestek van enkele uren driemaal zou verloochenen, en dat Petrus daarna berouw zou hebben, want ook dat werd in het Evangelie van Lukas voorspeld, dan zijn dat volgens mij drie morele beslissingen die Petrus afzonderlijk moest nemen, plus een vierde, namelijk de beslissing om zich te bekeren. Jezus wist dat hij die beslissingen zou nemen. Hij wist binnen welk tijdsbestek hij ze zou nemen. Als Hij dat wist, moeten we dus zeggen dat Hij weet wat mensen zullen doen voordat ze het doen. Zeggen: 'Het was maar een paar uur later' — wat maakt dat uit? Als je met zekerheid kunt zeggen wat iemand een paar uur later zal doen, waar trek je dan de grens? Hoeveel later mag je niet meer weten wat diegene zal doen? Waar zouden de grenzen liggen van Gods vermogen op dit gebied? De Bijbel stelt beslist geen enkele grens. Hoewel de Bijbel ons niet vertelt hoe God de toekomst kent, maakt de Bijbel beslist duidelijk dat God die kent, met inbegrip van de keuzes die mensen zullen maken. Deze gebeurtenis met Petrus is een belangrijke toetssteen voor deze kwestie.

19

Gods voorkennis blijft een mysterie

Betekent dit dat het vaststond omdat Jezus het voorspelde, en dat Petrus daarom in deze zaak geen enkele vrije keuze had? In zekere zin lijkt dat zo te zijn. Want toen Jezus het eenmaal had voorspeld, kon het eigenlijk niet meer anders gebeuren zonder dat Jezus daardoor een valse profeet zou zijn. Wat iemand tot een ware profeet maakt, is dat hij voorspellingen doet en dat die inderdaad uitkomen, omdat zijn voorspellingen op de juiste kennis berusten. Jezus wist dat Petrus dit zou doen. Hij deed niet zomaar een gok. Hij maakte heel duidelijk dat dit beslist zou gebeuren.

In vers 30, waar Hij de voorspelling deed, zei Jezus tegen hem:

En Jezus zei tegen hem: Voorwaar, Ik zeg u dat u vandaag, in deze nacht, voordat de haan twee keer gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.

MARKUS 14:30

Hij zei niet alleen: 'Ik heb het gevoel dat je onder druk zult bezwijken, hoewel je je op dit moment behoorlijk zelfverzekerd voelt.' Hij zei:

Ik verzeker je dat dit in deze periode zal gebeuren.

Als Jezus dit stellig en met zekerheid kon voorspellen, dan hebben we geen enkele grond om grenzen te stellen aan wat Hij met stelligheid over de toekomst kan voorspellen.

Ik weet niet hoe dat werkt, want ik geloof wel degelijk dat Petrus een vrije wil had. Hoe God dingen kan voorzien die nog niet zijn gebeurd, terwijl mensen nog steeds vrij zijn om daarin te handelen, weet ik niet. Er zijn veel dingen die ik niet over God weet. Maar één ding weet ik wel: wat Hij ons in de Schrift over Zichzelf vertelt, is wat Hij wil dat we weten. Hij stelt Zichzelf beslist voor als Iemand Die de toekomst kan vertellen, met inbegrip van toekomstige keuzes die mensen zullen maken.

En zo hebben we dit verhaal waarin Petrus de voorspelling van Jezus vervult, zich achteraf realiseert dat hij dat heeft gedaan en daar veel berouw over heeft. Dit is een goed punt om te stoppen, want hier eindigt het hoofdstuk. We komen terug bij hoofdstuk 15.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Markus 14:22
- Markus 14:32-34
- Markus 14:35

- Markus 14:36
- Markus 14:37-38
- Markus 14:41-42
- Mattheüs 10:39
- Markus 14:42
- Markus 14:43-44
- Markus 14:48-50
- Markus 14:51-52
- Markus 14:14-15
- Markus 14:53
- Markus 14:54
- Markus 14:55
- Markus 14:56
- Markus 14:57-59
- Johannes 2:19
- Markus 14:60-61
- Mattheüs 26:63
- Markus 14:62
- Johannes 1:51
- Markus 14:63-65
- Markus 14:66-67
- Markus 14:68
- Markus 14:70
- Markus 14:71
- Markus 14:30
- Mattheüs 26:34
- Jakobus 1:13
- 2 Timotheüs 2:13
- Lukas 22:34
- Markus 14:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.